

Nr 40

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande anslagen för budgetåret 1969/70 till rundradioverksamheten m. m. jämte motioner.

(4:e avd.)

Statsverkspropositionen

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, s. 170—171, 469—483 och 485—487 i utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för den 3 januari 1969) föreslagit riksdagen att *dels* anvisa i statsrådsprotokollet angivna anslag till rundradioverksamheten m. m., *dels* medge att televerket lämnas i statsrådsprotokollet angivna beställningsbemyndiganden.

Kungl. Maj:ts förslag till medelsanvisning för budgetåret 1969/70 under de skilda anslagen innebär

att till Viss beredskapsutrustning anvisas ett reservationsanslag av 550 000 kr. (punkt B 64, s. 170),

att till Ersättning för viss rundradioverksamhet anvisas ett anslag av 31 230 000 kr. (punkt B 65, s. 170—171),

att till Rundradioanläggningar anvisas ett investeringsanslag av 76 100 000 kr. (punkt I: 1, s. 469—483)

samt att till Radio- och televisionshus anvisas ett investeringsanslag av 11 000 000 kr. (punkt II: 2, s. 485—487).

Motionerna

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels de likalydande motionerna I: 203 av herr Virgin m. fl och II: 217 av herr Holmberg m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att tilläggsdirektiv utfärdas till 1966 års reklamutredning att snarast utreda och framlägga förslag till erforderliga bestämmelser för den reklamverksamhet som fordras för ett bl. a. av pressen ägt fristående, reklamfinansierat företag för program 2 i TV med samma förpliktelser i fråga om opartiskhet och mångsidighet som för närvarande åvilar Sveriges Radio,

dels de likalydande motionerna I: 604 av herr Dahln m. fl. och II: 722 av herr Wedén m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till

Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande radio-TV-verksamhetens organisation i framtiden, varvid utredningen bl. a. bör utarbeta förslag om hur ett från Sveriges Radio fristående reklamfinansierat företag för program 2 i TV bör organiseras, och därvid beakta vad som i motionerna anförts,

dels de likalydande motionerna I: 594 av herr Axel Andersson och II: 717 av herr Sellgren m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om ytterligare åtgärder för att åstadkomma en så hög tacksynsgrad som möjligt för TV 2 redan vid programstarten och att licensavgifterna differentieras med hänsyn till de geografiska möjligheterna att ta del av ifrågavarande program,

dels de likalydande motionerna I: 627 av herr Strandberg samt II: 723 av herrar Wennerfors och Magnusson i Borås vari hemställts att riksdagen till Rundradioanläggningar för budgetåret 1969/70 måtte anvisa ett investeringsanslag av 56 100 000 kr.,

dels de likalydande motionerna I: 600 av herrar Brundin och Sveningsson samt II: 711 av herr Nordstrandh m. fl. vari yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en översyn av avtalet mellan staten och Sveriges Radio Aktiebolag med beaktande av vad i motionerna anförts,

dels motionen II: 137 av herrar Fridolfsson i Stockholm och Björck i Nässjö vari hemställts att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära att Kungl. Maj:t upptar förhandlingar med Sveriges Radio inom ramen för gällande avtal, syftande till att programverksamheten i radio och TV blir föremål för en fortlöpande översyn som främjar god programkvalitet, objektiv information och respekt för gällande lagar,

dels de likalydande motionerna I: 610 av herr Lidgard m. fl. och II: 725 av herr Wennerfors m. fl. vari hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till nästa års riksdag om ökade resurser för regionalradioverksamheten i storstockholmsregionen,

dels de likalydande motionerna I: 623 av fröken Stenberg m. fl. och II: 724 av herr Wennerfors m. fl. vari hemställts att riksdagen måtte under åttonde huvudtiteln punkt B e) Radio- och TV-verksamhet — utöver det belopp om 31 230 000 kr. som Kungl. Maj:t föreslagit till ersättning för viss rundradioverksamhet — bevilja 570 000 kr. för utökning av Sveriges Radios programverksamhet för utlandet (UTP),

dels de likalydande motionerna I: 616 av herr Ottosson m. fl. och II: 693 av herr Hovhammar m. fl. vari yrkats att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående nedsättning av licensavgiften för TV och radio för äldre personer i enlighet med de riktlinjer som angetts i motionerna,

dels motionen II: 136 av herrar Börjesson i Falköping och Eriksson i Bäckmora vari yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om utredning av möjligheterna att ålderspensionärer utan andra tillgångar än folkpensionen erhåller befrielse från eller nedsättning av licensavgiften för ljudradio i enlighet med motionens syfte,

dels de likalydande motionerna I: 617 av herr Ottosson m. fl. och II: 694 av herr Hovhammar m. fl. vari yrkats att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att erläggandet av TV- och radiolicenser samordnas med avgivandet av allmän självdeklaration och uppbörden av skatt.

Utskottet

Utskottet tar i förevarande utlåtande först upp vissa motionsledes aktualiserade principfrågor rörande radio- och TV-verksamhetens organisation och finansiering m. m. samt behandlar därefter anslags- och licensfrågorna.

I motionerna I: 203 och II: 217 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller att *tilläggsdirektiv till 1966 års reklamutredning* utfärdas att snarast utreda och framlägga förslag till erforderliga bestämmelser för den reklamverksamhet som fordras för ett bland annat av pressen ägt fristående, reklamfinansierat företag för program 2 i TV med samma förpliktelser i fråga om opartiskhet och mångsidighet som för närvarande åvilar Sveriges Radio. Vidare har i motionerna I: 604 och II: 722 hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning rörande radio-TV-verksamhetens organisation i framtiden, varvid utredningen bl. a. bör utarbeta förslag om hur *ett från Sveriges Radio fristående reklamfinansierat företag för program 2 i TV* bör organiseras och därvid beakta vad som i motionerna anförts. Utskottet får i anledning härav anföra följande.

I den av 1966 års riksdag godkända propositionen nr 136 (SU 163, rskr. 388) framhöll departementschefen att han funnit det vara angeläget att finna ett system som ställer etermedierna fria från kommersiella intressens eller politiska gruppers ensidiga inflytande. En grundläggande förutsättning angavs därvid vara att en fri etableringsrätt i etern vore en omöjlighet redan på grund av det begränsade antalet frekvenser. Frihet i etern måste i första hand förenas med en medveten strävan till objektivitet och saklighet i det samlade programutbudet och innefatta möjligheter för olika åsikter och meningsriktningar att komma till tals samt garantier mot obehöriga påtryckningar. I anslutning härtill erinrades om det i flera västeuropeiska demokratier förekommande »public service-systemet», dvs. ett system där man gett rätten till rundradiosändningar åt ett eller flera allmännyttiga företag som haft stor självständighet och frihet att verka som »en rundradio i allmänhetens tjänst». Företagen ansågs i de flesta fall ha lyckats bevara sin integritet, sin självständighet och sitt oberoende. De ansågs också ha i stor utsträckning svarat för de djärva initiativen, förnyelsen av programstoffet och originaliteten i presentationen.

Förslaget att i Sverige införa kommersiell privatägd television avvisades vid förenämnda riksdag helt under hänvisning bl. a. till erfarenheterna från andra länder. Utskottet vill också erinra om att riksdagen så gott som varje år efter sitt beslut 1956 om televisionens införande i vårt land haft att pröva motionsledes väckta yrkanden om reklamfinansierad TV och fri etableringsrätt m. m. samt därvid avvisat dessa. Någon anledning att nu ändra ståndpunkt föreligger enligt utskottets uppfattning inte — så mycket mindre som inga nya skäl förebragts till stöd härför.

Ej heller kan utskottet tillstyrka att vid sidan av Sveriges Radio inrättas ett icke privatägt kommersiellt företag, finansierat helt med reklaminkomster. Ett system med Sveriges Radios verksamhet licensfinansierad och härjämte ett särskilt företag som förbehålls TV-reklam skulle i realiteten innebära att vid sidan av Sveriges Radio ett kommersiellt monopol på TV-reklam etableras. Konkurrensen mellan företagen skulle heller inte komma att ske på lika villkor eftersom det ena företaget skulle finansieras genom licensavgifter och det andra genom reklaminkomster. Därest endast reklamfinansiering eftersträvas kan man enligt utskottets uppfattning lika gärna föreslå reklamsändningar i Sveriges Radios program, vilket utskottet emellertid inte ansett sig kunna förorda. I anslutning till det anförda må dock erinras om den översyn som pågår genom särskilda sakkunniga med uppgift att verkställa utredning rörande reklamens verkningar med särskild hänsyn till reklamsändningar i televisionen.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker yrkandet i motionerna I: 203 och II: 217 om tilläggsdirektiv till 1966 års reklamutredning. Likaledes avstyrks förslagen i motionerna I: 604 och II: 722 om utredning på sätt i motionerna föreslagits rörande radio-TV-verksamhetens organisation i framtiden.

I motionerna I: 594 och II: 717 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t anholder om ytterligare åtgärder för att åstadkomma en så hög *täckningsgrad för TV 2* som möjligt redan vid programstarten och att licensavgifterna differentieras med hänsyn till de geografiska möjligheterna att ta del av ifrågavarande program.

Vad motionärerna därvid anför t finner utskottet i och för sig beaktansvärt. Jämlikt statsmakternas tidigare beslut i frågan är målsättningen för distributionsnätets utbyggnad att bedriva denna i sådan takt att drygt 75 % av landets befolkning tillgodoses vid programstarten kring årsskiftet 1969/70 och ca 93 % ett och ett halvt år senare. Fortsatt utbyggnad skall därefter ske i syfte att åstadkomma i det närmaste hundra procentig täckning. Televerket har redan erhållit ett beställningsbemyndigande härför, och ytterligare sådana bemyndiganden föreslås i statsverkspropositionen. Enligt vad utskottet erfarit synes vissa möjligheter föreligga att snabbare uppnå en högre täckningsgrad än som sålunda förutsatts. Utskottet förutsätter för sin del att alla sådana möjligheter genom provisoriska utbyggnader och andra åtgärder tas till vara. Under hänvisning härtill och då utskottet av bl. a. praktiska skäl inte funnit sig berett förorda en avgiftsdifferentiering av den art motionärerna föreslagit avstyrks motionerna i fråga.

I motionerna I: 600 och II: 711 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om en översyn av *avtalet mellan staten och Sveriges Radio* med beaktande av vad i motionerna anförts. Vidare har i motionen II: 137 hemställts att riksdagen begär att Kungl. Maj:t upptar *förhandlingar med Sveriges Radio* inom ramen för gällande avtal, syftande till att programverksamheten i radio och TV blir föremål för en fortlöpande översyn som främjar god programkvalitet, objektiv information och respekt för gällande lagar. Utskottet får i anledning härav anför följande.

I enlighet med det av statsmakterna 1966 fattade beslutet angående rundradions fortsatta verksamhet m. m. (prop. 136, SU 163, rskr. 383) ankommer det på företagets ledning jämte den omorganiserade radionämnden att tillse att de i förenämnda beslut uppdragna riktlinjerna för programverksamheten följes samt att vidta härför eventuellt erforderliga åtgärder. Sveriges Radios ansvar för programverksamhetens handhavande regleras genom ett mellan staten och bolaget den 30 december 1966 ingånget avtal som trädde i kraft den 1 juli 1967 och gäller till och med den 30 juni 1977. Uppsägning av avtalet skall ske senast ett år före avtalstidens utgång. Vid utebliven uppsägning förlänges avtalet med fem år åt gången.

Bolaget skall enligt § 6 i avtalet i sin programverksamhet hävda de grundläggande demokratiska värdena. Programverksamheten skall vidare enligt avtalet i sin helhet präglas av skälig balans mellan olika åsikter och intressen. Bolaget skall före sändning av program så noggrant som omständigheterna medger kontrollera sakuppgifter i programmen. Felaktig sakuppgift skall beriktigas när det är påkallat, och den som har ett befogat anspråk att bemöta ett påstående skall beredas tillfälle till genmäle. Beriktigande och plats för genmäle skall ges utan oskäligt dröjsmål.

De till § 6 knutna programreglerna, som av styrelsen för Sveriges Radio fastställdes 1948, är enligt vad utskottet inhämtat oförändrade.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet några åtgärder i ämnet från riksdagens sida inte påkallade och avstyrker därför motionerna i fråga.

I motionerna I: 610 och II: 725 har hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till nästa års riksdag om ökade resurser för *regionalradioverksamheten i storstockholmsregionen*.

Utskottet anser det önskvärt att distrikts- och regionalradioverksamheten ges ökade resurser. En viss utbyggnad har också under senare år ägt rum på detta område och ytterligare sådan planeras. Enligt vad utskottet erfarit pågår vidare inom Sveriges Radio utredning rörande distriktsorganisationen samt möjligheterna för en ökning av de regionala och lokala sändningarnas omfattning. Dessutom övervägs enligt vad utskottet tidigare framhållit (jfr SU 1968: 155) inom Kungl. Maj:ts kansli att tillkalla sakkunniga för utredning rörande de med utbyggnad av den s. k. särskilda rundradion sammanhängande frågorna. Med beaktande av det anförda finner utskottet tillräckliga skäl ej föreligga att från riksdagens sida nu vidta någon åtgärd i ämnet. Motionerna avstyrks följaktligen.

Ramen för *medelsförbrukningen* under nästa budgetår för investeringar i rundradioanläggningar föreslås av Kungl. Maj:t skola fastställas till 70 milj. kr., varav 64,9 milj. kr. för televisionsradioanläggningar och 5,1 milj. kr. för ljudradioanläggningar. Av det förstnämnda beloppet om 64,9 milj. kr. avser 9,8 milj. kr. olika kompletterande stationsarbeten i anslutning till distributionsnätet för nuvarande TV-program, 3,6 milj. kr. för att slutföra anpassningen av detta distributionsnät till färgsändningar och 51,5 milj. kr. för att fortsätta utbyggnaden av stationer och programförbindelser för TV 2. Vissa beställningsbemyndiganden för budgetåren 1970/71—1973/74 erfordras också.

Med sedvanlig marginal för en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen föreslås att anslaget till rundradioanläggningar för nästa budgetår tas upp med 76,1 milj. kr.

Vad i övrigt angår televisionen tar Kungl. Maj:t upp 9 milj. kr. för investeringar i televisionshus i Stockholm samt radio- och televisionshus i Göteborg. Sveriges Radios investeringsutgifter för televisionen beräknas till 31,5 milj. kr. och för den allmänna programverksamheten upptas ett belopp om 197,5 milj. kr. Televerkets driftkostnader i anslutning till televisionen anges till 44 milj. kr.

De totala utgifterna för televisionens allmänna programverksamhet under budgetåret 1969/70 skulle följaktligen uppgå till $(64,9 + 9,0 + 31,5 + 197,5 + 44,0) = 346,9$ milj. kr.

För ljudradion beräknar departementschefen — förutom förenämnda 5,1 milj. kr. för investeringar i distributionsanläggningar — 2,6 milj. kr. för investeringar i radiohus, 5,6 milj. kr. för Sveriges Radios investeringsutgifter, 98,4 milj. kr. för Sveriges Radios drift- och programkostnader och 34,3 milj. kr. för televerkets driftkostnader.

De totala utgifterna för ljudradians allmänna programverksamhet skulle sålunda uppgå till $(5,1 + 2,6 + 5,6 + 98,4 + 34,3) = 146$ milj. kr.

Eftersom avgiftsintäkterna inom rundradiorörelsen för nästa budgetår — inklusive ränteinkomsterna på av televerket såsom rörelsemedel disponerade avgiftsmedel — uppskattas till 458,8 milj. kr. och ljudradians och televisionens sammanlagda utgifter utgör $(146,0 + 346,9) = 492,9$ milj. kr. skulle rörelsen sålunda uppvisa ett underskott av 34,1 milj. kr. Härtill skall läggas ytterligare 1 milj. kr. för täckande av vissa andra i propositionen nämnda kostnader. Den ackumulerade behållningen av avgiftsmedlen i fonden skulle därmed minska med 35,1 milj. kr. och vid utgången av budgetåret 1969/70 uppgå till 235,5 milj. kr.

Kungl. Maj:ts sålunda framlagda förslag om ett *investeringsanslag för nästa budgetår* om 76,1 milj. kr. till rundradioanläggningar har utskottet funnit sig kunna tillstyrka. Härav följer att utskottet avstyrker yrkandet i motionerna I: 627 och II: 723 om en minskning av anslagsanvisningen till 56,1 milj. kr.

Under det å driftbudgeten upptagna anslaget till ersättning för viss rundradioverksamhet har Kungl. Maj:t föreslagit en sammanlagd medelsanvisning om 31,23 milj. kr., varav för *Sveriges Radios programverksamhet för utlandet* ett i förhållan-

de till innevarande budgetår oförändrat anslagsbelopp om 6,36 milj. kr. I anledning härav har i motionerna I: 623 och II: 724 yrkats en höjning av sistnämnda belopp och därmed anslaget i dess helhet med av Sveriges Radio begärda 570 000 kr.

Utskottet finner i likhet med motionärerna den verksamhet varom här är fråga angelägen. Vid sin prövning av anslagsfrågan för nästa budgetår har utskottet dock inte funnit sig böra frångå Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker därför motionerna. I anslutning härtill må f. ö. erinras om att anslagsanvisningen till verksamheten under de senaste fem åren ökat från 4,2 milj. kr. till 6,36 milj. kr. Därtill kommer att utlandsavdelningen vid Sveriges Radio enligt vad utskottet erfarit för nästa budgetår från Kollegiet för Sverige-information erhåller ett bidrag om 280 000 kr. för viss programverksamhet.

Kungl. Maj:ts förenämnda förslag i övrigt med avseende å såväl storleken av medelsförbrukningen under televerkets fond som rundradioverksamhetens omfattning och inriktning jämte medels- och anslagsberäkningar m. m. tillstyrks av utskottet.

I motionerna I: 616 och II: 693 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning angående *nedsättning av licensavgiften för TV och radio för äldre personer*. Vidare har i motionen II: 136 hemställts att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om utredning av möjligheterna för ålderspensionärer utan andra tillgångar än folkpensionen att erhålla *befrielse från eller nedsättning av licensavgiften för ljudradio*.

Vad motionärerna därvid anfört finner utskottet i och för sig värt beaktande. Då det i andra sammanhang (jfr bl. a. SU 1961: 9 och 1969: 9 p. 3) gällt att för en speciell grupp åstadkomma befrielse från eller nedsättning av affärsverkens avgifter har utskottet dock ställt sig avvisande under hänvisning till bl. a. det merarbete och de olägenheter i administrativt hänseende sådan nedsättning eller avgiftsbefrielse skulle innebära. Under erinran härom och då kostnaderna i anledning av sådana åtgärder enligt utskottets uppfattning synes böra bestridas i annan ordning avstyrks motionerna.

I motionerna I: 617 och II: 694 har yrkats att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer att *erläggandet av TV- och radiolicenser samordnas med avgivandet av allmän självdeklaration* och uppbörd av skatt.

Utskottet vill i anledning härav erinra om att televerket helt nyligen lagt om och rationaliserat systemet för erläggandet av här ifrågavarande avgifter, vilka numera som regel tas ut i samband med uppbörden av telefonavgifterna. Det av motionärerna föreslagna systemet synes dessutom mindre ändamålsenligt av det skälet att med nuvarande skatteregler ett stort antal licensinnehavare torde vara befriade från skyldighet att avge självdeklaration och erlägga skatt samt vid ett bifall till motionärernas förslag följaktligen skulle erhålla en ej avsedd licensbefrielse. Utskottet avstyrker därför motionerna i fråga.

Utskottet hemställer

1. att riksdagen avslår motionerna I: 203 och II: 217 samt I: 604 och II: 722,
2. att riksdagen avslår motionerna I: 594 och II: 717,
3. att riksdagen avslår motionerna I: 600 och II: 711 samt II: 137,
4. att riksdagen avslår motionerna I: 610 och II: 725,
5. att riksdagen medger att televerket lämnas i statsrådsprotokollet förordade beställningsbemyndiganden,
6. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 627 och II: 723 till *Rundradioanläggningar* för budgetåret 1969/70 på kapitalbudgeten under televerkets fond anvisar ett investeringsanslag av 76 100 000 kr.,
7. att riksdagen till *Radio- och televisionshus* för budgetåret 1969/70 på kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisar ett investeringsanslag av 11 000 000 kr.,
8. att riksdagen till *Viss beredskapsutrustning* för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett reservationsanslag av 550 000 kr.,
9. att riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 623 och II: 724 till *Ersättning för viss rundradioverksamhet* för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 31 230 000 kr.,
10. att riksdagen avslår motionerna I: 616 och II: 693,
11. att riksdagen avslår motionen II: 136,
12. att riksdagen avslår motionerna I: 617 och II: 694.

Stockholm den 11 april 1969

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid ärendets slutbehandling inom utskottet har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Birger Andersson (s), Fritz Persson (s), Rikard Svensson (s), Ivar Johansson (cp), Mårtensson (s), Bertil Petersson (s), Per Jacobsen (fp), Herbert Larsson (s), Nyman (fp), Hjorth (s), Eric Peterson (fp), Kaijser (m), Thorle Nilsson (s), Strandberg (m) och Johan Olsson (cp) samt

från a n d r a kammaren: herrar Bohman (m), Almgren (s), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Bergman (s), Johansson i Norrköping (s), Nordstrandh (m), Lindahl (s), Källstad (fp), Blomkvist (s), Svanberg (s), Dahlgren (cp), Nilsson i Kristianstad (s), Zachrisson (s) och Sundman (cp).

Reservationer

1. beträffande *utredning om ett från Sveriges Radio fristående reklamfinansierat företag för program 2 i TV* av herrar Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Eric Peterson (fp), Kaijser (m), Strandberg (m), Bohman (m), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m) och Källstad (fp) som anser att

dels den del av utskottets yttrande som på s. 3 börjar med »I den» och på s. 4 slutar med »i framtiden» bort ha följande lydelse:

»Det nuvarande läget inom radio-TV-området är enligt utskottets mening i hög grad otillfredsställande. Det är till stor del orsakat av regeringens dogmatiska tänkande och ovilja att söka nya vägar, vilket kommit till uttryck t. ex. i avvisandet av förslaget om en förutsättningslös utredning av hela frågekomplexet. De tekniska möjligheter som föreligger för ett friare system har negligerats, och de långsiktiga finansieringsfrågorna har lämnats olösta.

Erfarenheterna visar att det i ett monopolföretag inte föreligger fullgoda möjligheter för en fri och allsidig opinionsbildning och samhällsdebatt. Den organisation som genomförts vad gäller TV 1 och TV 2 söker visserligen till någon del tillvarata de fördelar som konkurrens alltid medfört, men den är — vilket också motionärerna anfört — trots detta behäftad med allvarliga brister. Centraliseringen blir påfallande inte minst vad gäller ett så viktigt område som nyhetsförmedlingen. Urvalet av åsikter, nyheter och information blir rikare och mera allsidigt genom förekomsten av två självständigt konkurrerande företag. Risker för ensidighet hos monopolet gäller givetvis inte bara nyheter utan också samhällsreportage, litteratur, musik, teater och underhållning.

För de många som arbetar inom radio och TV innebär ett monopolsystem klara nackdelar. Förekomsten av flera konkurrerande företag däremot medför att man motverkar Sveriges Radios utveckling till ett enda dominerande jätteföretag. Konkurrens skapar incitament för rationellare metoder och kostnadsansvar samt ett mera effektivt utnyttjande av tillgängliga resurser.

Finansieringsfrågorna är på längre sikt fortfarande olösta. Kungl. Maj:t har inte klarlagt hur man avser att lösa dessa. De av riksdagen 1966 och 1968 beslutade licenshöjningarna är helt otillräckliga om en fortsatt utbyggnad av TV 2 skall ske. Det stod klart redan i samband med besluten. Finansieringsfrågorna måste ges en mera definitiv lösning, och detta bör ske i samband med en omprövning av den gällande ordningen i dess helhet.

Planeringen måste i första hand inriktas på att skapa ramarna för ett självständigt företag för TV 2. Hur dessa ramar exakt skall utformas bör bli föremål för övervägande av en snabbt arbetande expertutredning, exempelvis 1966 års reklamutredning. I detta sammanhang vill utskottet endast kortfattat ange några principer som bör vara vägledande vid uppbyggnaden av det nya systemet.

Statsmonopolet upphör. Utredning igångsätts rörande omändring av TV 2 till ett gentemot statsmakterna fristående och av Sveriges Radio oberoende företag. För att förhindra att detta blir dominerat av en enda politisk eller ekonomisk makt-

gruppering bör särskilda bestämmelser stipuleras vid starten och gälla för aktieteckningen i bolaget. En naturlig möjlighet är att press och folkrörelser får förvärva huvudmannskapet för ett sådant fristående radio-TV-företag. TV 2-företaget skall arbeta under samma regler för opartiskhet och ansvar som gäller för Sveriges Radio.

TV 2-företaget må finansiera sin verksamhet genom försäljning av reklamtid. Frågan om lokala eller regionala TV-företags eller radioföretags möjlighet att likaledes försälja reklam bör bli föremål för särskild utredning. Därvid bör bl. a. hänsyn tas till verkningarna på dagspressens ekonomiska villkor och önskvärdheten att inte alltför plötsliga och genomgripande förändringar inträder. Tidningsföretagens möjligheter att bli intressenter i TV-företag bör beaktas. Vissa och hårda regler skall gälla för annonsering. Reklam bör endast få förekomma mellan olika program eller i sammanhängande programblock. Reklamen skall således klart åtskiljas från den övriga programverksamheten. Den skall presenteras på ett sådant sätt att allmänheten inte svävar i tvivelsmål om att det rör sig om annonsering. Det får inte förekomma att ett visst program bekostas eller understöds av en viss annonsör eller annan person.

Genom dessa och andra preciserade regler för reklamverksamheten och de befogenheter som bör ges en statlig myndighet för kontroll att reglerna efterlevs undviks de risker som eventuellt kan vara förenade med reklamfinansierad radio-TV. Annonsörerna skall således inte få något inflytande över programproduktionen.

Med den här förordade organisationen får inte heller företags styrelse och finansärer inflytande över programverksamheten. Denna bör med samma oberoende och självständighet ledas av företags chef som f. n. är fallet med chefen i Sveriges Radio. Han bör alltså vara bunden av de regler för opartiskhet och ansvar som är betingelserna för TV-koncessionen. Samma regler vilka gäller för det statliga företaget bör gälla för nytillkommande.

Det anförda innebär att utskottet tillstyrker yrkandet i motionerna I: 203 och II: 217 om tilläggsdirektiv till 1966 års reklamutredning. Likaledes tillstyrks förslagen i motionerna I: 604 och II: 722 om utredning på sätt i motionerna föreslagits rörande radio-TV-verksamhetens organisation i framtiden»,

dels utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

»1. att riksdagen med bifall till motionerna I: 203 och II: 217 samt I: 604 och II: 722 hos Kungl. Maj:t anholder om tilläggsdirektiv till 1966 års reklamutredning att snarast utreda och framlägga förslag till erforderliga bestämmelser för den reklamverksamhet som fordras för ett bl. a. av pressen ägt fristående, reklamfinansierat företag för program 2 i TV med samma förpliktelser i fråga om opartiskhet och mångsidighet som f. n. åvilar Sveriges Radio,»

2. beträffande *avtalet mellan staten och Sveriges Radio* (moment 3 i utskottets hemställan) av herrar Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Eric Peterson (fp), Kaijser (m), Strandberg (m), Johan Olsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Dahlgren (cp) och Sundman (cp) som anser att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med »De till» och slutar med »motionerna i fråga» bort ha följande lydelse:

»Av bilaga till styrelseprotokoll framgår att radiochefen i samband med att styrelsen för Sveriges Radio för sin del godkände förenämnda avtal framhållit att formuleringen i § 6 inte avsåg att göra någon som helst ändring i de riktlinjer som vore gällande och som på sin tid stadfästes av styrelsen och programledningen i vissa uttalanden 1948 och som införts i programreglerna. Enligt dessa uttalanden uppfattade dåvarande Radiotjänst försvaret av de demokratiska värdena som en av sina främsta uppgifter. Av uttalandena framgår också att upplysning om tanke- och yttrandefrihetens betydelse har sin givna plats i programmet, att opinionsriktningar, vilkas verksamhet riktar sig mot demokratin, inte ensidigt får komma till tals och inte får lämnas oemotsagda samt att det bör tillses att försåtlig propaganda mot demokratin inte insmyger sig i till synes opolitiska programpunkter.

Under erinran om innebörden av det sålunda anförda finner utskottet på grundval av de nu förevarande motionerna några särskilda åtgärder i ämnet från riksdagens sida inte påkallade och avstyrker bl. a. därför motionerna i fråga.»

3. beträffande *investeringsanslag för nästa budgetår* av herrar Kaijser (m), Strandberg (m), Bohman (m) och Nordstrandh (m) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 6 som börjar med »Kungl. Maj:ts» och slutar med »56,1 milj. kr.» bort ha följande lydelse:

»Kungl. Maj:ts förslag om ett investeringsanslag för nästa budgetår om 76,1 milj. kr. till rundradioanläggningar har utskottet inte funnit sig kunna tillstyrka. Såsom i motionerna I: 627 och II: 723 framhållits synes under de av motionärerna angivna betingelserna förevarande anslag kunna minskas till 56,1 milj. kr. utan att televerkets utbyggnad av sändningsnäten påverkas. Utskottet finner det lämpligt att så sker och tillstyrker följaktligen motionerna i fråga.»

dels utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

»6. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 627 och II: 723 till *Rundradioanläggningar* för budgetåret 1969/70 på kapitalbudgeten under televerkets fond anvisar ett investeringsanslag av 56 100 000 kr.,»

4. beträffande *Sveriges Radios programverksamhet för utlandet* av herrar Ivar Johansson (cp), Per Jacobsson (fp), Nyman (fp), Eric Peterson (fp), Kaijser (m), Strandberg (m), Johan Olsson (cp), Bohman (m), Eliasson i Sundborn (cp), Gustafson i Göteborg (fp), Nordstrandh (m), Källstad (fp), Dahlgren (cp) och Sundman (cp) som anser att

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 7 som börjar med »Utskottet finner» och slutar med »viss programverksamhet» bort ha följande lydelse:

»Utskottet finner i likhet med motionärerna den verksamhet varom här är fråga angelägen. Kungl. Maj:ts förslag om en oförändrad medelstilldelning torde i verkligheten innebära minskade resurser för ändamålet. Det bidrag Sveriges Radios utlandsavdelning erhåller från Kollegiet för Sverige-information torde ej heller vara av det slaget att härigenom täckning för uppstående merkostnader kan uppnås. Enligt vad utskottet erfarit torde för att verksamheten skall kunna bedrivas i rimlig omfattning ett ytterligare anslagsbelopp om minst 400 000 kr. vara erforderligt. Utskottet finner med hänsyn härtill en höjning av medelsanvisningen med angivna belopp böra ske och anslaget i dess helhet följaktligen böra tas upp med 31,63 milj. kr.»

dels utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

»9. att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 623 och II: 724 till *Ersättning för viss rundradioverksamhet* för budgetåret 1969/70 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisar ett anslag av 31 630 000 kr.,»